

Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz

Wydanie 7.

Przejdź do produktu na **ksiegarnia.beck.pl**

1. Prawo upadłościowe¹

z dnia 28 lutego 2003 r. (Dz.U. Nr 60, poz. 535)

Tekst jednolity z dnia 18 czerwca 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 1228)²

(zm.: Dz.U. 2018, poz. 398; 2019, poz. 55, poz. 1655, poz. 1802; 2020, poz. 2320; 2021, poz. 1080, poz. 1177, poz. 1598, druk sejmowy Nr 1513)

¹ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

1) dyrektywy 2001/17/WE z dnia 19 marca 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji zakładów ubezpieczeń (Dz.Urz. WE L 110 z 20.04.2001);

2) dyrektywy 2001/24/WE z dnia 4 kwietnia 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych (Dz.Urz. WE L 125 z 05.05.2001).

Dane dotyczące ogłoszenia aktów prawa Unii Europejskiej, zamieszczone w niniejszej ustawie – z dniem użyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej – dotyczą ogłoszenia tych aktów w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej – wydanie specjalne.

² Tekst jednolity ogłoszono dnia 10.07.2020 r.

Część pierwsza. Przepisy ogólne o postępowaniu upadłościowym i jego skutkach

Tytuł I. Przepisy ogólne

Literatura: *M. Allerhand*, Prawo upadłościowe. Prawo o postępowaniu układowym. Komentarz, 1937; *S. Gurgul*, Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz, Warszawa 2013; *A. Hrycaj, P. Filipiak* (red.), Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, Warszawa 2017; *A. Hrycaj, B. Sierakowski*, Zagadnienie kosztów postępowania upadłościowego i innych zobowiązań masy upadłości, DR 2016, Nr 5; *J. Kruczalak-Jankowska*, Zdolność upadłościowa wspólników osobowych spółek handlowych w świetle prawa upadłościowego i naprawczego, PPH 2003, Nr 5; *A. Machowska*, Zbieg wniosków restrukturyzacyjnych i wniosków o ogłoszenie upadłości – niektóre problemy praktyki sądowej, DR 2017, Nr 1; *B. Merczyński, P. Bartosiewicz*, Interes wierzycieli a wstrzymanie wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika w restrukturyzacji, DR 2017; *K. Michalak*, Materialnoprawne i formalnoprawne przesłanki ogłoszenia upadłości spółek handlowych, PUG 2006, Nr 1; *M. Pietruszyńska, P. Zimmerman*, Trwałość zaprzestania spłaty długów a stan niewypłacalności – powrót do źródła, PPH 2013, Nr 2; *J. Pietrzela, K. Rudnik*, Wybrane aspekty praktyczne postępowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych prowadzonych wobec podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne, DR 2019, Nr 16 (2); *M. Przychodźki, K. Sącińska*, Brak zdolności upadłościowej osób prawa publicznego, PPH 2006, Nr 4; *B. Sierakowski, N. Frosztęga*, Zbieg wniosku o ogłoszenie upadłości z wnioskiem restrukturyzacyjnym a bezskuteczność czynności prawnych dłużnika, MonPrBank 2017, Nr 4; *B. Sierakowski, P. Zimmerman*, Sporność roszczenia a legitymacja wierzyciela do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, MonPrBank 2013, Nr 10; *T. Szancilo* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 1, Komentarz. Art. 1–505³⁹, Warszawa 2019; *Z. Świeboda*, Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz, Warszawa 2006; *Ł. Treła, M. Kaliński*, Glosa aprobująca do wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z 27.2.2020 r., I SA/Wr 369/19 – upadłość a jeden wierzyciel – prawidłowa wykładnia art. 116 Ordynacji podatkowej, DR 2020, Nr 21 (3); *M. Tuszakowski, Ł. Witkowski*, Legitymacja prokuratora do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości i jej ewentualne implikacje, DR 2017, Nr 9 (3); *A. Witosz, A.J. Witosz* (red.), Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz, Warszawa 2014; *A.J. Witosz* (red.), Prawo upadłościowe. Komentarz, Warszawa 2021; *D. Zienkiewicz* (red.), Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz, Warszawa 2006.

Dział I. Przepisy wstępne

Art. 1. [Zakres ustawy]

1. Ustawa reguluje:

- 1) zasady wspólnego dochodzenia roszczeń wierzycieli od niewypłacalnych dłużników będących przedsiębiorcami;
- 2) zasady dochodzenia roszczeń od niewypłacalnych dłużników będących osobami fizycznymi nieprowadzącymi działalności gospodarczej;
- 3) skutki ogłoszenia upadłości;
- 4) zasady umarzania zobowiązań upadłego będącego osobą fizyczną.
- 5) (*uchylony*)

2. Przepisy ustawy stosuje się również do innych podmiotów określonych w ustawie.

Spis treści

	Nb		Nb
1. Zakres regulacji	1	6. Upadłość konsumencka	6
2. Wielość wierzycieli	2	7. Oddłużenie osób fizycznych	7
3. Tworzenie wielości wierzycieli	3	8. Jeden wierzyciel a orzecznictwo sądów administracyjnych	8
4. Likwidacyjny charakter upadłości	4		
5. Upadłość nieprzedsiębiorców	5		

- 1 **1. Zakres regulacji.** Wskazując w art. 1 na podstawowy zakres regulacji, ustawodawca nawiązuje do pierwotnego celu postępowania z dłużnikami niewypłacalnymi, określanego jako egzekucja uniwersalna, co najwyraźniej widać w niemieckiej historycznej nazwie postępowania upadłościowego – „Konkurs”. Ujęcie to narzuca ustawie charakter specyficznego uregulowania, którego istotą jest dochodzenie roszczeń przez wielu wierzycieli, a treść przepisu stawia dłużnika w pewnego rodzaju opozycji do wierzycieli. Nie można jednak wyciągać z tego wniosku, że interesy wierzycieli zawsze są zbieżne – w tym zakresie ustawa, regulując zasady dochodzenia tych roszczeń, określa także relacje pomiędzy wierzycielami, a zwłaszcza kolejność zaspokojenia, czyli zakres praw wierzycieli do majątku niewypłacalnego dłużnika.
- 2 **2. Wielość wierzycieli.** Sformułowanie „wspólnego dochodzenia roszczeń” przesądza o niemożności prowadzenia postępowania upadłościowego w stosunku do dłużnika mającego tylko jednego wierzyciela (zob. wyr. SN z 22.6.2010 r., IV CNP 95/09, Legalis, jak również np. post. SO w Łodzi z 9.10.2014 r., XIII Gz 476/14, niepubl.; post. SO w Warszawie z 22.2.2017 r., XXIII Gz 1164/16, niepubl.). W takim wypadku właściwa i wyłącznie możliwa jest egzekucja singularna – w myśl przepisów KPC, a zatem egzekucje z poszczególnych składników majątkowych, względnie egzekucja uniwersalna prowadzona z całego przedsiębiorstwa dłużnika w trybie przepisów art. 1064¹–1064²³ KPC (egzekucja przez zarząd przymusowy albo egzekucja przez sprzedaż przedsiębiorstwa). Sąd rozpoznający wniosek o ogłoszenie upadłości w wypadku ustalenia, że dłużnik ma tylko jednego wierzyciela, wniosek taki oddali w oparciu o treść art. 1 ust. 1 PrUp. Gdyby w toku postępowania upadłościowego zgłosił się tylko jeden wierzyciel (lub żaden), a brak byłoby wierzycieli wymagających ujęcia na liście wierzycieli z urzędu, postępowanie takie należałoby umorzyć jako bezprzedmiotowe w oparciu o art. 355 KPC w zw. z art. 1 ust. 1 PrUp. Odmienne uregulowane zostało postępowanie w stosunku do niewypłacalnych osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, w stosunku do których postępowanie może się toczyć również przy jednym tylko wierzycielu (art. 491² ust. 2 PrUp).
- 3 **3. Tworzenie wielości wierzycieli.** Wątpliwości budzi kwestia, czy przesłanka wielości wierzycieli jest spełniona w sytuacji, gdy dłużnik pierwotnie miał jednego wierzyciela, a następnie wierzyciel ten przelał część swojej wierzytelności na inny podmiot, po czym złożył wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika i twierdzi, że wskutek cesji wierzytelność uległa podzieleniu na dwie części, w wyniku czego jest już dwóch wierzycieli, co spełnia przesłankę wielości wierzycieli wymaganą do ogłoszenia upadłości dłużnika. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w post. z 13.8.2014 r. (X GU 334/14, niepubl.) uznał taką praktykę za próbę obejścia art. 1 PrUp. Jeżeli jednak dla czynności przelewu wierzytelności istnieje gospodarce wyjaśnienie i jej jedynym celem nie jest właśnie ominięcie prawa, to powołanie się na przelew wierzytelności jako dowód wielości wierzycieli należy uznać za uzasadnione i umożliwiające prowadzenie postępowania upadłościowego.
- 4 **4. Likwidacyjny charakter upadłości.** Od 1.1.2016 r. w PrUp brak jest regulacji dotyczących postępowania naprawczego, które jako procedura samodzielnego zbierania głosów (z istotnymi zmianami) stało się jedną z czterech procedur zawierania układu regulowanych przepisami PrRestr. Prawo upadłościowe od czasu tej zmiany reguluje możliwość zawarcia układu wyłącznie szcątkowo, na zasadzie odniesienia do przepisów PrRestr w zakresie procedury zawierania układu i jego skutków – w art. 266a–266f PrUp.
- 5 **5. Upadłość nieprzedsiębiorców.** Ustęp 2 rozszerza dopuszczalność stosowania ustawy na podmioty niebędące przedsiębiorcami, a objęte zakresem działania tak jak przedsiębiorcy (byli przedsiębiorcy – art. 7 i 8 PrUp), kapitałowe spółki prawa handlowego nieprowadzące działalności gospodarczej (art. 5 ust. 2 pkt 1 PrUp), określani wspólnicy spółek osobowych (art. 5 ust. 2 pkt 2 i 3 PrUp).

6. Upadłość konsumencka. Osobną kategorię podmiotów objętych zakresem stosowania 6
Prawa upadłościowego stanowią osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej. Prze-
widziana dla nich specjalna regulacja posługuje się instytucjami postępowania upadłościowego,
co do zasady w ograniczony sposób. Zasadniczą formą prowadzenia postępowania po ogłosze-
nieniu upadłości konsumenckiej jest postępowanie uproszczone, prowadzone bez powoływania
sędziego-komisarza i kończące się sporządzeniem przez syndyka projektu szerokiego planu spłaty
zawierającego w swej treści listę wierzycieli, plany podziału i właściwy plan spłaty następnie
zatwierdzanego przez sąd. Dla spraw skomplikowanych pod względem majątkowym i prawnym
ustawodawca przewiduje odowiednie zastosowanie przepisów o upadłości dla przedsiębiorców.
W efekcie postępowanie co do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej oraz
tych prowadzących działalność może odbywać się w bardzo zbliżonym trybie. W każdym też
wypadku ustawa przewiduje co do zasady obowiązek spłaty wierzycieli zgodnie z ustalonym po
likwidacji planem spłat, a jej celem jest umorzenie zobowiązań pozostałych po likwidacji majątku
i niespłaconych w ramach planu spłat (art. 491¹ i n. PrUp). Wyjątkowo ustawodawca dopuszcza
również możliwość zawarcia układu w upadłości konsumenckiej. Wyrażną uwagę zwraca rów-
ność hierarchii celów konsumenckiego postępowania upadłościowego, funkcja oddłużeniowa nie
ustępuje bowiem funkcji windykacyjnej.

7. Oddłużenie osób fizycznych. Możliwość oddłużenia po zakończonym postępowaniu upad- 7
łościowym nie odnosi się wyłącznie do konsumentów, ale swoim zakresem obejmuje także
umarzanie zobowiązań osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, z możliwością
ustalenia planu spłat jak w upadłości konsumenckiej (art. 369 i 370a–370f PrUp).

8. Jeden wierzyciel a orzecznictwo sądów administracyjnych. Kwestia możliwości skutecz- 8
nego (czyli możliwego do uwzględnienia przez sąd upadłościowy) złożenia wniosku o ogłoszenie
upadłości przez dłużnika posiadającego tylko jednego wierzyciela może mieć niebagatelne
znaczenie dla ewentualnego zwolnienia się osoby zobowiązanej do złożenia wniosku z od-
powiedzialności z art. 299 KSH, art. 21 PrUp czy też w szczególności z art. 116 OrdPU.
Orzecznictwo sądów administracyjnych idzie konsekwentnie w uzasadnionym jedynie fiskalnie
kierunku, zgodnie z którym reprezentant spółki nie może zwolnić się z odpowiedzialności okreś-
lonej tym przepisem poprzez odwołanie się do argumentu, iż wobec niego obowiązek złożenia
wniosku o ogłoszenie upadłości (którego niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest sankcjo-
nowane m.in. tym przepisem) nigdy nie powstał, bo jego spółka miała tylko jednego wierzyciela
(np. Urząd Skarbowy). Pogląd ten znalazł wyraz w licznych orzeczeniach, które wprost głoszą
tezę, że posiadanie tylko jednego wierzyciela nie zwalnia z obowiązku złożenia wniosku o upa-
dłość – por. najbardziej reprezentatywne wyr. NSA: z 10.1.2017 r. (II FSK 3689/14, Legalis);
z 10.1.2017 r. (II FSK 3737/14, Legalis); z 6.6.2017 r. (I FSK 1951/15, Legalis); z 12.6.2018 r.
(I FSK 909/16, Legalis); z 15.11.2011 r. (II FSK 894/10, Legalis); z 10.1.2012 r. (II FSK 1329/10,
Legalis).

Ich cechą charakterystyczną z kolei jest to, że w uzasadnieniu każdego z nich pogląd
dopuszczający ogłoszenie upadłości pomimo posiadania tylko jednego wierzyciela popierany
jest albo wprost poprzez odwołanie się do stanowiska SN zaprezentowanego w uzasadnieniu
wyr. z 19.11.2004 r. (V CK 231/04, Legalis), który rozstrzygał sprawę, gdzie zastosowanie miały
przepisy rozporządzenia z 1934 r. – oraz – w niektórych przypadkach – także poglądami wy-
rażanymi w literaturze sprzed 2003 r., albo poprzez powoływanie się na inne orzeczenia sądów
administracyjnych, w których ww. pogląd SN był przytaczany jako uzasadnienie wydawanego
rozstrzygnięcia. Odwoływanie się do tych poglądów jest jednak błędne, bo wspomniane rozpo-
rządzenie nie zawierało przepisu analogicznego do art. 1 ust. 1 pkt 1 PrUp (gdzie zamieszczono
zastrzeżenie, odwołujące się do „wspólnego dochodzenia roszczeń wierzycieli”), zaś niewypła-
calność ujmowało (w wersji językowej aktualnej w 2003 r., gdy doszło do zmiany prawa) tak:
„przedsiębiorca, który zaprzestał płacenia długów, będzie uznany za upadłego”. Niektórzy auto-
rzy oraz część orzecznictwa uważała wówczas, że warunkiem ogłoszenia upadłości nie musi być
wielość wierzycieli, lecz wielość długów. Ta przesłanka była spełniona, gdy dany przedsiębiorca
miał nawet jednego tylko wierzyciela, ale nie wykonywał wobec niego co najmniej dwóch zo-
bowiązań. Obecnie takie wnioski, przede wszystkim z uwagi na zawarte w art. 1 ust. 1
pkt 1 PrUp zastrzeżenie odwołujące się do wspólnego dochodzenia roszczeń, jest nieuprawnione.
Sądy administracyjne jednak wciąż bezrefleksyjnie odwołują się do orzeczeń, które odwoływały
się do judykatów zapadłych w stanach faktycznych, gdzie stosowano rozporządzenie z 1934 r.

Podstawy prawnej zatem od wielu lat brak, a linia orzecznicza, przynajmniej na poziomie NSA, bezrefleksyjnie trwa. Jej skutek jest taki, że odpowiedzialność z art. 116 OrdPU *de facto* staje się absolutna, a tego polski system prawa spółek nie przewiduje i nie powinien przewidywać, w sytuacji gdy istotą prowadzenia działalności w formie spółki jest nie przenoszenie odpowiedzialności za długi spółki na majątek osobisty zarządu. W ostatnim czasie jednak w judykaturze wojewódzkich sądów administracyjnych pojawiło się kilka orzeczeń odstępujących od powyższego, sprzecznego z Prawem upadłościowym poglądu. Mowa tu o następujących, przykładowych wyr. WSA: we Wrocławiu z 27.2.2020 r. (I SA/Wr 369/19, Legalis); we Wrocławiu z 13.11.2018 r. (I SA/Wr 500/18, Legalis); we Wrocławiu z 25.7.2019 r. (I SA/Wr 74/19, Legalis); w Gdańsku z 26.9.2018 r. (I SA/Gd 492/18, Legalis); w Warszawie z 18.5.2018 r. (III SA/Wa 2394/17, Legalis); w Warszawie z 24.5.2018 r. (III SA/Wa 2148/17, Legalis); w Warszawie z 11.9.2019 r. (III SA/Wa 333/19, Legalis) – por. również *Ł. Trela, M. Kaliński*, Głosa aprobowana, s. 139. Do czasu jednoznacznego rozstrzygnięcia omawianego problemu przez NSA będzie on zapewne w dalszym ciągu budził wątpliwości w orzecznictwie sądów administracyjnych.

Art. 2. [Zasada optymalizacji]

1. Postępowanie uregulowane ustawą należy prowadzić tak, aby roszczenia wierzycieli mogły zostać zaspokojone w jak najwyższym stopniu, a jeśli racjonalne względy na to pozwolą – dotychczasowe przedsięwzięcie dłużnika zostało zachowane.

1a. (uchylony)

2. Postępowanie uregulowane ustawą wobec osób fizycznych należy prowadzić również tak, aby umożliwić umorzenie zobowiązań upadłego niewykonanych w postępowaniu upadłościowym.

Spis treści

	Nb		Nb
1. Prymat interesów ogółu wierzycieli	1	4. Upadłość a interes współników upadłego . .	4
2. Konkretyzacja interesu ogółu wierzycieli w poszczególnych przepisach	2	5. Oddłużenie jako szczególny cel upadłości .	5
3. Uprawnienia wierzycieli	3	6. Oddłużenie jako cel upadłości osób fizycznych w ogóle	6

- 1. Prymat interesów ogółu wierzycieli.** Określając zasady prowadzenia postępowania upadłościowego, ustawodawca udziela wskazówki interpretacyjnej na wypadek konfliktu interesów poszczególnych wierzycieli i interesu ogólnego pracowników upadłego, jak i bardziej ogólnie – miejsc pracy. W tym sporze pierwszeństwo przyznaje się interesowi wierzycieli, rozumianemu w kategoriach ilościowych, tj. stopnia zaspokojenia. Interes ogólny w postaci ochrony miejsc pracy jak i dyrektywa utrzymania przedsiębiorstwa jako zorganizowanego organizmu gospodarczego mają być uwzględniane tylko wtedy, gdy nie stoi to w sprzeczności z celem pierwszym, tj. najwyższym możliwym stopniem zaspokojenia wierzycieli. Uprawniony zatem będzie przeciw wierzycieli przeciwko zachowaniu przedsiębiorstwa upadłego w każdym przypadku, gdy uzyskane z tego wpływy do masy będą mniejsze niż w wypadku sprzedaży we fragmentach. Ta zasada nabiera jeszcze większego znaczenia po wprowadzeniu przepisów PrRestr, które z założenia mają służyć właśnie utrzymaniu przedsiębiorstwa dłużnika. W postępowaniach restrukturyzacyjnych interes dłużnika polegający na zachowaniu przedsiębiorstwa, w tym miejsc pracy, wysuwa się na plan pierwszy, zaś w upadłości należy zachować przedsiębiorstwo o tyle, o ile jest to wariant bardziej opłacalny dla ogółu wierzycieli.
- 2. Konkretyzacja interesu ogółu wierzycieli w poszczególnych przepisach.** Opisane w art. 2 ust. 1 PrUp cele ustawodawca konkretyzuje, wprowadzając zasadę pierwszeństwa sprzedaży przedsiębiorstwa w całości (art. 316 ust. 1 PrUp) oraz utrzymując możliwość prowadzenia przedsiębiorstwa przez syndyka (art. 312 PrUp), jak i poprzedzenia sprzedaży przedsiębiorstwa jego dzierżawą (art. 316 ust. 2 PrUp).
- 3. Uprawnienia wierzycieli.** Przyznanie wierzycielom prawa do żądania powołania rady wierzycieli jak i wprowadzenie zasady realnego wpływu wierzycieli na skład tej rady jest gwarancją zrealizowania tego celu ustawy. Ustawodawca tak uregulował postępowanie, aby syndyk do sprzedaży przedsiębiorstwa w całości, w drodze przetargu, niczyjej zgody nie potrzebował, a wręcz przeciwnie – zgody wymaga odstąpienie od takiej próby. Rada wierzycieli decyduje o kie-

runku likwidacji, gdyż może zarówno zdecydować o sprzedaży z wolnej ręki, jak i odmawiając takiej zgody, może wymusić sprzedaż w drodze przetargu.

4. Upadłość a interes współników upadłego. Przewidziany w art. 2 ust. 1 PrUp obowiązek 4 dążenia do zaspokojenia wierzycieli upadłego przede wszystkim odnosi się do osób prowadzących postępowanie upadłościowe. Nie ma podstaw do przyjęcia, że nakazuje zgromadzeniu współników spółki z o.o. podjęcie uchwały o przeznaczeniu zysku rocznego uwzględniającej jedynie fakt upadłości współnika bez rozważenia sytuacji i interesów spółki oraz zasadę równości współników (zob. wyr. SN z 6.3.2009 r., II CSK 522/08, Legalis).

5. Oddłużenie jako szczególny cel upadłości. Artykuł 2 ust. 2 został wprowadzony ustawą 5 z 29.8.2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2014 r. poz. 1306), która gruntownie zmieniła model dotychczasowej upadłości konsumenckiej. Jak pokazała praktyka ostatnich lat, wprowadzone nowelizacją z 5.12.2008 r. przepisy o tzw. upadłości konsumenckiej w ogóle nie spełniły stawianych im zadań. Przyczyną takiego stanu – poza wadliwością uregulowań szczegółowych (art. 491¹ i n. PrUp) – było założenie, że upadłość konsumencka w pierwszym rzędzie ma realizować zasadę bezwzględnego prymatu interesów ogółu wierzycieli. Przyjęto zatem, że cel postępowania upadłościowego prowadzonego wobec przedsiębiorcy oraz postępowania upadłościowego wobec konsumenta jest taki sam, co ze swej natury było nie do pogodzenia z uwagi na inne uwarunkowania i przyczyny tych dwóch odrębnych postępowań sądowych. W nowym stanie prawnym zasadę optymalizacji oczywiście należy stosować, ale nie powinna ona być realizowana z uszczerbkiem dla oddłużeniowej funkcji upadłości konsumenckiej. Reguła zawarta w art. 2 ust. 2 PrUp jest więc wskazówką dla prawidłowej wykładni przepisów zawartych w art. 491¹ i n. PrUp w razie kolizji interesów niewypłacalnego dłużnika niebędącego przedsiębiorcą i jego wierzycieli. W każdym wypadku takiego konfliktu pierwszeństwo powinna uzyskiwać funkcja oddłużeniowa. Odmienne na ten temat wypowiada się *S. Gurgul*: „Własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej”. W świetle treści tych postanowień nie powinno budzić wątpliwości, że „roszczenia wierzycieli”, należące do konstytucyjnej kategorii „innych praw majątkowych”, należy preferować w wyższym stopniu niż „umorzenie zobowiązań upadłego, będące w gruncie rzeczy tylko przywilejem a nie prawem podmiotowym upadłego dłużnika” (*S. Gurgul*, Prawo, 2020, art. 2 PrUp, Nb 3). Pogląd ten jest słuszny co do podstaw, a więc konieczności ochrony praw majątkowych. Nie może jednak z pola widzenia uchodzić ten oczywisty fakt, że pozostawienie niewypłacalnej osoby fizycznej „samej sobie” tego problemu nie rozwiązuje, zaś ochrona praw majątkowych jest w takim wypadku iluzoryczna, przecież wierzyciel i tak nie zrealizuje swoich roszczeń, skoro brak przedmiotu, do którego można by skierować egzekucję. Jeśli zaś nawet takie przedmioty istnieją, to rolę syndyka jest ich spieniężenie i w ten sposób zaspokojenie wierzycieli, a w konsekwencji realizacja konstytucyjnej zasady ochrony praw majątkowych. Z tych względów uważam, że instytucja upadłości konsumenckiej konstytucyjnej zasady ochrony praw majątkowych (art. 64 ust. 1–2 Konstytucji RP) absolutnie nie narusza, a wręcz ją wspiera, usuwając z obrotu prawnego pewną iluzję, którą można by określić mianem „zasady dla zasady”. Istotą upadłości konsumenckiej nie jest uniknięcie płacenia długów, lecz podyktowane względami godności (a więc konstytucyjnej wartości podstawowej – art. 30 Konstytucji RP, wyprzedzającej konstytucyjną ochronę praw majątkowych) oddłużenie i umożliwienie przez to jednostce godnego życia, w tym także życia w warunkach pozwalających na regulowanie zobowiązań.

6. Oddłużenie jako cel upadłości osób fizycznych w ogóle. Opisane powyżej szczególne ce- 6 chy upadłości konsumenckiej z dniem wejścia w życie ustawy z 30.8.2019 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1802 ze zm.), tj. z dniem 24.3.2020 r., zostały rozciągnięte również na grunt upadłości osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, co znalazło swój wyraz normatywny w zmianie art. 2 ust. 2 PrUp. Zgodnie z tym przepisem postępowanie uregulowane ustawą wobec osób fizycznych – bez różnicowania na osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą bądź nieprowadzącą takiej działalności, należy prowadzić tak, aby umożliwić umorzenie zobowiązań upadłego niewykonanych w postępowaniu upadłościowym. Tym samym umorzenie niezaspokojonych zobowiązań pozostałych po likwidacji majątku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, analogicznie jak ma to miejsce w odniesieniu do konsumentów, stało się jednym z podstawowych celów ustawy, a nie wyjątkowym przywilejem zarezerwowanym tylko dla konsumentów.

Art. 3. [Wszczęcie na wniosek]

Postępowanie uregulowane ustawą może być wszczęte tylko na wniosek złożony przez podmioty określone w ustawie.

Spis treści

	Nb		Nb
1. Tylko na wniosek	1	5. Legitymacja prokuratora do złożenia	
2. Ograniczenie zasady dyspozycyjności	2	wniosku o ogłoszenie upadłości	5
3. Cofnięcie wniosku po ogłoszeniu upadłości	3	6. Zamknięty katalog uprawnionych	6
4. Szczególne skutki ogłoszenia upadłości	4		

- 1 **1. Tylko na wniosek.** Wykluczone jest wszczęcie postępowania upadłościowego, jak również postępowania o zakaz prowadzenia działalności gospodarczej z urzędu. Mimo faktu, że postępowanie uregulowane w ustawie spełniają bardzo istotne funkcje regulacyjne w obrocie gospodarczym i istnieje wiele sytuacji, w których potrzeba prowadzenia postępowania upadłościowego jest oczywista, bez odpowiedniego wniosku uprawnionego podmiotu postępowanie takie nie będzie prowadzone. Należy przyjąć, że również prokurator nie posiada legitymacji do zainicjowania postępowania upadłościowego, art. 7 KPC na gruncie PrUp nie znajduje zastosowania (tak *F. Zedler*, w: *A. Jakubecki, F. Zedler*, Prawo upadłościowe, 2010, s. 23–24).
- 2 **2. Ograniczenie zasady dyspozycyjności.** Wycofanie wniosku o ogłoszenie upadłości przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości, co do zasady, skutkuje umorzeniem postępowania. Postępowanie takie nie może bowiem toczyć się bez udziału uprawnionego wnioskodawcy. Zaistniały w praktyce orzeczniczej sądów upadłościowych pogląd, że również w postępowaniu o ogłoszenie upadłości powinny być brane pod rozwagę przesłanki z art. 203 § 4 KPC dotyczące dopuszczalności cofnięcia powództwa, znalazł swoje oparcie w przepisie art. 29a ust. 1 PrUp, zgodnie z którym sąd może uznać cofnięcie wniosku za niedopuszczalne, jeśli prowadziłyby to do pokrzywdzenia wierzycieli. W tej sytuacji jednak nie będziemy mieli do czynienia z wszczęciem postępowania bez odpowiedniego wniosku, a z niemożnością jego skutecznego wycofania. Postępowanie do końca będzie się toczyło na wniosek i z udziałem wnioskodawcy (m.in. będą mu doręczane pisma procesowe), niezależnie od jego aktywności, a nawet wprost wyrażonego braku woli udziału w tym postępowaniu.
- 3 **3. Cofnięcie wniosku po ogłoszeniu upadłości,** a przed uprawomocnieniem się postanowienia nie wywołą skutku w postaci umorzenia postępowania. Wynika to z faktu, że ogłoszenie upadłości wywołuje nieodwracalne skutki w zakresie statusu prawnego dłużnika i bez stwierdzenia, iż nie ma merytorycznych podstaw do ogłoszenia upadłości, samo cofnięcie wniosku nie jest skuteczne. Podstawy umorzenia w takim wypadku zawiera art. 361 PrUp.
- 4 **4. Szczególne skutki ogłoszenia upadłości.** Z chwilą ogłoszenia upadłości wnioskodawca traci możliwość skutecznego wycofania wniosku, a postępowanie musi się toczyć. Ta odmienność od rozwiązań ogólnych prawa cywilnego uzasadniona jest natychmiastową skutecznością i wykonalnością postanowienia o ogłoszeniu upadłości. Ogłoszenie upadłości modyfikuje całość stosunków prawnych łączących upadłego z jego wierzycielami. Z chwilą ogłoszenia upadłości, nawet nieprawomocnego, stają się oni uczestnikami tego postępowania (zob. art. 189 PrUp, wiążący status wierzyciela z prawem zaspokojenia wierzytelności, a nie jej faktycznym zgłoszeniem). Tym samym uzyskują prawo do zgłoszenia swoich wierzytelności, a co za tym idzie – bez ich jednomyślnej zgody postępowanie nie może się zakończyć (zob. art. 361 ust. 1 pkt 3 PrUp).
- 5 **5. Legitymacja prokuratora do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości.** Zamknięcie katalogu wnioskodawców skutkuje ograniczeniem w tym zakresie kompetencji podmiotów niewymienionych w PrUp do wszczynania postępowań z ich inicjatywy. Dotyczy to przede wszystkim prokuratora i wszystkich podmiotów, których uprawnienia do wszczynania postępowań cywilnych uregulowane są w ustawach innych niż PrUp. Odmienny pogląd, dopuszczający wniosek prokuratora, wyraził *S. Ociessa* (w: *A. Witosz, A.J. Witosz* (red.), Prawo, 2014, s. 132), który swój pogląd o posiadaniu legitymacji przez prokuratora wywodzi z uzasadnienia uchw. SN z 14.9.2005 r. (III CZP 58/05, OSP 2006, Nr 10, poz. 110). Odmienne również *S. Gurgul* (Prawo, 2020, art. 3 PrUp, Nb 2), przy czym odmawia on prokuratorowi legitymacji do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej. Argumentem podstawowym przemawiającym przeciwko

tej interpretacji jest całkowita zbędność przepisu art. 3, gdyż ograniczenie kręgu wnioskodawców do podmiotów w niej wymienionych wynika wprost z ustawy, a z kolei możliwość działania przez sąd z urzędu wymaga każdorazowo odpowiedniego umocowania w tekście ustawy, którego to umocowania brak. Szeroki wywód na temat przysługiwania prokuratorowi legitymacji do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości prowadzą *M. Tuszakowski* i *Ł. Witkowski* w artykule „Legitymacja prokuratora”. Autorzy ci dochodzą ostatecznie do słusznej konkluzji, że *de lege lata* prokurator nie posiada legitymacji do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, choć zgłaszają postulat, by to zmienić i status prokuratora jako wnioskodawcy uregulować w ustawie.

6. Zamknięty katalog uprawnionych. Wniosek złożony przez podmiot nieuprawniony podlega oddaleniu. Dotyczy to zarówno podmiotów niewymienionych w art. 5 PrUp, jak i wierzyciela, który nie uprawdopodobnił istnienia swojej wierzytelności.

Art. 4. [Zakres stosowania]

1. Przepisy części pierwszej stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w ustawie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

2. Przepisy części pierwszej stosuje się odpowiednio do postępowań określonych w art. 36 oraz rozdziale V rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.Urz. UE L 141 z 05.06.2015, str. 19), zwanego dalej „rozporządzeniem 2015/848”.

Spis treści

	Nb
1. Reguły kolizyjne	1
2. Postępowania regulowane w PrUp	2
3. Upadłość członków grupy przedsiębiorstw	3

1. Reguły kolizyjne. Część pierwsza reguluje sposób postępowania w sprawach o ogłoszenie upadłości. Zasadą jest pierwszeństwo uregulowań zawartych w PrUp, a w sprawach tu nieuregulowanych, z odpowiednim zastosowaniem przepisów księgi pierwszej części pierwszej KPC, z wyjątkiem przepisów o wznowieniu i o zawieszeniu postępowania, które nie mają zastosowania.

2. Postępowania regulowane w PrUp. Inne, niż postępowanie upadłościowe, rodzaje postępowań uregulowanych w ustawie to: postępowanie w przedmiocie pozbawienia prawa wykonywania działalności gospodarczej (art. 373–377), międzynarodowe postępowanie upadłościowe (art. 378–417), postępowanie upadłościowe wszczęte po śmierci niewypłacalnego dłużnika (art. 418–425), postępowanie upadłościowe wobec deweloperów (art. 425a–425s), postępowanie upadłościowe wobec banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (art. 426–450a), postępowanie upadłościowe wobec instytucji kredytowych, firm inwestycyjnych, banków zagranicznych oraz banków krajowych prowadzących działalność za granicą (art. 451–459¹), postępowanie upadłościowe wobec zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (art. 471–480), postępowanie upadłościowe wobec emitentów obligacji (art. 483–491), postępowanie upadłościowe wobec mających siedzibę w państwach członkowskich Unii Europejskiej lub państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, zakładów ubezpieczeń i ich oddziałów oraz zakładów reasekuracji i ich oddziałów (art. 481–482) oraz upadłość osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (art. 491¹–491³⁸). Ustawa skonstruowana jest tak, że w odpowiednich częściach, dotyczących tych postępowań, uregulowano wyłącznie odrębności w stosunku do postępowania upadłościowego *sensu stricto*, i te przepisy mają tam przede wszystkim zastosowanie, w sprawach tam nieuregulowanych odmiennie należy stosować przepisy części pierwszej Prawa upadłościowego, a w dalszej kolejności KPC (art. 35 PrUp).

3. Upadłość członków grupy przedsiębiorstw. Ustawą z 6.12.2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadużonych do art. 4 dodano ust. 2 (ustawa wchodzi w życie 1.12.2021 r., ale dodany na jej mocy art. 4 ust. 2 PrUp obowiązuje już od 11.2.2019 r.), zgodnie z którym przepisy części pierwszej ustawy stosuje się odpowiednio do postępowania upadłościowego członków grupy przedsiębiorstw, o którym mowa w rozdziale V rozporządzenia Nr 2015/848. W rozdziale tym zostało uregulowane postępowanie upadłościowe członków grupy przedsiębiorców. Zgodnie

z art. 61 ust. 1 rozporządzenia Nr 2015/848 zarządca powołany w postępowaniu upadłościowym, które wszczęto względem członka grupy, może złożyć wniosek o wszczęcie grupowego postępowania koordynacyjnego w każdym sądzie, którego jurysdykcji podlega postępowanie upadłościowe któregośkolwiek członka grupy. Samo grupowe postępowanie koordynacyjne toczy się na podstawie przepisów rozporządzenia, które w polskim systemie prawnym jest stosowane bezpośrednio. Jednakże konieczne jest osadzenie przepisów rozporządzenia w konkretnej procedurze, która określa m.in. właściwość sądu, sposób i tryb zaskarżania. Stąd też zaszła konieczność dokonania odpowiedniej nowelizacji w przepisach PrUp, umożliwiającej pełną realizację przepisów ww. aktu prawa UE. Znalazła ona swój wyraz w treści art. 4 ust. 2 PrUp. Z uzasadnienia: „W rozdziale V rozporządzenia Nr 2015/848 zostało uregulowane postępowanie upadłościowe członków grupy przedsiębiorców. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ww. rozporządzenia zarządca powołany w postępowaniu upadłościowym, które wszczęto względem członka grupy, może złożyć wniosek o wszczęcie grupowego postępowania koordynacyjnego w każdym sądzie, którego jurysdykcji podlega postępowanie upadłościowe któregośkolwiek członka grupy. Samo grupowe postępowanie koordynacyjne toczy się na podstawie przepisów rozporządzenia, które w polskim systemie prawnym jest stosowane bezpośrednio. Jednakże konieczne jest osadzenie przepisów rozporządzenia w konkretnej procedurze, która będzie m.in. określała właściwość sądu, sposób i tryb zaskarżania. Projekt przewiduje wobec tego zmianę art. 4 przez wprowadzenie ust. 2, zgodnie z którym przepisy części pierwszej ustawy będzie się stosować odpowiednio do postępowania upadłościowego członków grupy przedsiębiorstw, o którym mowa w rozdziale V rozporządzenia Nr 2015/848” (zob. Uzasadnienie projektu ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych, druk Nr 2637, Sejm VIII kadencji, s. 56–57).

Art. 4a.³ [Rejestr]

Ileokroć w ustawie jest mowa o „Rejestrze”, należy przez to rozumieć Krajowy Rejestr Zadłużonych.

Spis treści

	Nb		Nb
1. Krajowy Rejestr Zadłużonych	1	4. Bezpieczeństwo obrotu	4
2. Informacja o postępowaniach restrukturyzacyjnych	2	5. RODO	5
3. Inne informacje ujawniane w Rejestrze	3	6. Jawność	6
		7. Inne dane	7

- 1 1. Krajowy Rejestr Zadłużonych.** W Rejestrze są ujawniane informacje oraz dokonywane obwieszczenia (art. 2 ust. 1 i 2 KRZU). W Rejestrze są ujawniane informacje dotyczące szczegółowo określonych 22 kategorii podmiotów, których wspólną cechą jest niewypłacalność, zagrożenie niewypłacalnością albo inne problemy z wypłacalnością, które wyrażają się w tym, że egzekucja prowadzona przeciwko określonemu podmiotowi okazała się bezskuteczna. W Rejestrze są dokonywane również obwieszczenia, jeżeli przepis szczególnie tak stanowi (art. 2 ust. 2 KRZU). Obowiązek dokonywać obwieszczeń w Rejestrze jest przewidziany w szeregu przepisów PrRestr i PrUp.

W Rejestrze są ujawniane informacje o osobach fizycznych, osobach prawnych oraz jednostkach organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, wobec których są lub były prowadzone postępowania:

- 1) restrukturyzacyjne w rozumieniu PrRestr;
 - 2) upadłościowe, w tym wtórne postępowania upadłościowe;
 - 3) o orzeczenie zakazu, o którym mowa w art. 373 ust. 1 PrUp;
 - 4) o uznanie orzeczenia o wszczęciu zagranicznego postępowania upadłościowego.
- 2 2. Informacja o postępowaniach restrukturyzacyjnych.** Wskazanie w pkt 1, że w Rejestrze są ujawniane informacje o osobach, wobec których prowadzone są lub były postępowania restrukturyzacyjne w rozumieniu PrRestr, wynika z tego, że ustawodawca posługuje się pojęciem postępowania restrukturyzacyjnego również w innych aktach prawnych (np. w ustawie

³ Art. 4a dodany ustawą z dnia 6.12.2018 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 55, ze zm. z Dz.U. z 2020 r. poz. 1747, ze zm. z Dz.U. z 2021 r. poz. 1080), która wchodzi w życie 1.12.2021 r.

z 30.8.2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców, t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2183; w ustawie z 30.10.2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy, t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 239 ze zm.). Tymczasem Rejestr dotyczy wyłącznie postępowań restrukturyzacyjnych w rozumieniu PrRestr. Takiego zastrzeżenia nie trzeba dokonywać w odniesieniu do postępowania upadłościowego, które ma charakter jednolity i jest uregulowane wyłącznie w PrUp. Określenie „postępowanie upadłościowe” użyte w treści art. 2 pkt 1 lit. b KRZU oznacza zarówno postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości, jak i właściwe postępowanie upadłościowe, tj. postępowanie prowadzone po ogłoszeniu upadłości. Wynika to dodatkowo chociażby z treści art. 5 ust. 1 pkt 12, 14, 15, 17 KRZU. Określenie „postępowanie upadłościowe” czy też „postępowanie restrukturyzacyjne” oznacza również odpowiednio zagraniczne unijne postępowania upadłościowe uznawane z mocy prawa.

3. Inne informacje ujawniane w Rejestrze. W związku z likwidacją Rejestru Dłużników **3** Niewypłacalnych w Rejestrze są również ujawniane informacje o:

- 1) wspólnikach osobowych spółek handlowych, którzy ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem, jeżeli ogłoszono upadłość spółki, wszczęto wtórne postępowanie upadłościowe lub oddalono wniosek o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 ust. 1 lub 2 PrUp;
- 2) osobach fizycznych, osobach prawnych oraz jednostkach organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, wobec których umorzono postępowanie egzekucyjne prowadzone przez komornika sądowego lub sąd z uwagi na fakt, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych albo umorzono postępowanie egzekucyjne prowadzone przez naczelnika urzędu skarbowego albo dyrektora oddziału ZUS, ze względu na to, że w postępowaniu egzekucyjnym nie uzyska się kwoty przewyższającej wydatki egzekucyjne;
- 3) osobach fizycznych, wobec których toczy się egzekucja świadczeń alimentacyjnych oraz egzekucja należności budżetu państwa powstałych z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, zalegających ze spełnieniem tych świadczeń za okres dłuższy niż 3 miesiące. Przez należności z budżetu państwa należy w szczególności rozumieć:
 - a) świadczenia z funduszu alimentacyjnego realizowanego do 30.4.2004 r. przez ZUS na podstawie ustawy z 18.7.1974 r. o funduszu alimentacyjnym (t.j. Dz.U. z 1991 r. Nr 45, poz. 200 ze zm. – nie obowiązuje) – tzw. stary fundusz alimentacyjny,
 - b) świadczeń z funduszu alimentacyjnego realizowanych przez gminy od 1.10.2008 r. na podstawie ustawy z 7.9.2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 808 ze zm.) – tzw. nowy fundusz alimentacyjny.

4. Bezpieczeństwo obrotu. W Rejestrze są ujawniane dane, które mają znaczenie dla uczestników obrotu. W szczególności są to dane dotyczące ograniczenia dłużnika w zarządzie jego majątkiem przez ustanowienie organów postępowania restrukturyzacyjnego lub upadłościowego, dane dotyczące zawarcia i treści układu w postępowaniu restrukturyzacyjnym, który wpływa na wysokość i możliwość dochodzenia wierzytelności od upadłego. W Rejestrze są również ujawniane dane dotyczące likwidacji masy upadłości, co z założenia ma doprowadzić do zwiększenia efektywności sprzedaży w postępowaniach upadłościowych. Zakres danych ujawnianych w Rejestrze realizuje obowiązek określony w art. 24 rozporządzenia Nr 2015/848. Regulacje zawarte w art. 2 ust. 1 pkt 3 i 4 KRZU stanowią częściowo odwzorowanie (art. 2 ust. 1 pkt 4 KRZU), a częściowo rozwinięcie i zastąpienie regulacji zawartych w art. 55 KrRejSU w związku z ich uchyleniem wraz z wejściem w życie przepisów o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (1.12.2021 r.). Ich celem jest wzmocnienie bezpieczeństwa obrotu. Istnieje coraz większe zapotrzebowanie na ujawnianie danych o osobach, które nie regulują swoich zobowiązań. Ujawnienie informacji o umorzonym postępowaniu egzekucyjnym ze względu na jego bezskuteczność ma bardzo doniosłe znaczenie dla bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, gdyż stanowi czytelną informację, że dana osoba osiągnęła poziom niewypłacalności. Wszystkie tego typu dane mają zostać ujawnione w jednym rejestrze, dlatego dane, które do tej pory były ujawniane w Rejestrze Dłużników Niewypłacalnych Krajowego Rejestru Sądowego, będą ujawniane w KRZ.

5. RODO. Przetwarzanie danych osobowych zamieszczanych w Rejestrze jest niezbędne do **5** wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym. W interesie publicznym jest bowiem

zapewnienie bezpieczeństwa obrotu prawnego, i to nie tylko w sferze działalności gospodarczej. Ochrona słuszných interesów uczestników obrotu prawnego wymaga umożliwienia im dostępu do informacji o podmiotach, które są na tyle zadłużone, że prowadzone przeciwko nim egzekucje są bezskuteczne albo wszczęto wobec nich postępowania restrukturyzacyjne, albo ogłoszono wobec nich upadłość. Obywatele mają bowiem prawo do informacji o okolicznościach istotnych dla ich sfery prawnej, a do takich informacji z całą pewnością należy zaliczyć informacje o wypłacalności uczestnika obrotu prawnego. W zakresie dotyczącym postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych przetwarzanie danych osobowych jest dodatkowo realizacją obowiązku wynikającego z prawa unijnego. W preambule rozporządzenia Nr 2015/848 wskazano, że: „Aby poprawić informowanie odpowiednich wierzycieli i sądów oraz zapobiec wszczynaniu równoległych postępowań upadłościowych, państwa członkowskie powinny mieć obowiązek ogłaszania w publicznie dostępnych rejestrach elektronicznych odpowiednich informacji o sprawach dotyczących transgranicznej upadłości”. Obowiązek utworzenia rejestru upadłości, w którym będą umieszczane dane osobowe, jest wprost przewidziany w art. 24 rozporządzenia Nr 2015/848. Dane, które mają zostać ujawniane w Rejestrze, muszą w sposób jednoznaczny identyfikować dłużnika, a jednocześnie pozwalać na stosunkowo łatwe wyszukiwanie. W związku z powyższym niezbędne jest ujawnianie w Rejestrze numerów Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (numery PESEL). Numer PESEL stanowi „krajowy numer identyfikacyjny” w rozumieniu art. 87 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 2016/679 z 27.4.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1 ze zm.), co do którego to „krajowego numeru identyfikacyjnego” powołany przepis cytowanego rozporządzenia wprowadza dla państw członkowskich wymaganie, by jego przetwarzanie odbywało się z zachowaniem odpowiednich zabezpieczeń praw i wolności osoby, której dane dotyczą. Ujawnianie numeru PESEL w KRZ jest niezbędne dla zagwarantowania rzetelności informacji udostępnianych za pośrednictwem Rejestru, gdyż jest to – w odniesieniu do osób fizycznych – jedyny pewny i wiarygodny sposób identyfikacji danej osoby. Zaniechanie ujawniania numeru PESEL całkowicie uniemożliwiłoby funkcjonowanie Rejestru w odniesieniu do osób fizycznych. Tworząc KRZ, który ma stanowić zarówno dla osób fizycznych, jak i obrotu gospodarczego istotne źródło informacji o podmiotach, które nie regulują swoich zobowiązań, niezbędne jest uwzględnienie negatywnych doświadczeń wynikających z funkcjonowania Rejestru Dłużników Niewypłacalnych (RDN). Pomimo że RDN był rejestrem publicznym i ogólnodostępnym, realna możliwość sprawdzenia konkretnego podmiotu w tym rejestrze była niewielka, albowiem niezbędne było podanie numeru, pod jakim podmiot został wpisany w RDN. Wnioskodawca musiał zatem najpierw wiedzieć, że dany podmiot jest wpisany do RDN i pod jakim numerem, a dopiero później mógł uzyskać potwierdzenie tego faktu w postaci informacji udzielonej przez Centralną Informację RDN KRS. Rozwiązanie takie należy uznać za błędne. Jeżeli bowiem osoba trzecia chce sprawdzić swojego kontrahenta, to właśnie dlatego, że nie wie ona, czy kontrahent ten ma problem z regulowaniem swoich zobowiązań. W związku z powyższym niezbędne jest takie określenie kryteriów wyszukiwania podmiotu w KRZ, aby – po pierwsze – była to informacja łatwo dostępna, po drugie – wyszukanie miało charakter pewny. Kryteriami takimi są m.in. numery identyfikacyjne NIP, Regon i PESEL. W odniesieniu do osób fizycznych jedynie numer PESEL jest pewnym i jednoznacznym identyfikatorem. Wskazanie numeru PESEL pozwoli w sposób szybki i łatwy ustalić, czy dana osoba figuruje w KRZ. Zastosowanie innego identyfikatora np. imienia i nazwiska, choć dopuszczalne – może skutkować uzyskaniem kilkunastu lub nawet kilkudziesięciu wyników wyszukiwania, a zatem uzyskaniem informacji o zupełnie innych osobach, którymi wyszukujący nie jest zainteresowany. Podanie numeru PESEL służy również ochronie danych innych osób ujawnionych w KRZ. Zgodnie z art. 13 KRZU MS określi, w drodze rozporządzenia, sposób przetwarzania, danych zawartych w Rejestrze, w tym również danych, o których mowa w art. 11 ust. 11 KRZU, mając na uwadze potrzebę zapewnienia czytelności oraz przejrzystości danych prezentowanych w Rejestrze, łatwość jego użytkowania oraz konieczność zapewnienia bezpieczeństwa przetwarzanych danych.

- 6 6. **Jawność.** Rejestr jest **jawny**. Każdy ma prawo zapoznać się z danymi ujawnionymi w Rejestrze oraz danymi objętymi treścią obwieszczeń za pośrednictwem sieci Internet (art. 4 KRZU).
- 7 7. **Inne dane.** Dane dotyczące podmiotów, wobec których są lub były prowadzone postępowania restrukturyzacyjne, upadłościowe, w tym wtórne postępowania upadłościowe, postępowania

o orzeczenie zakazu, o którym mowa w art. 373 ust. 1 PrUp, oraz postępowania o uznanie orzeczenia o wszczęciu zagranicznego postępowania upadłościowego, jak również dane wspólników osobowych spółek handlowych, którzy ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem, jeżeli ogłoszono upadłość spółki lub oddalono wniosek o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 ust. 1 lub 2 PrUp, będą ujawniane w Rejestrze za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe jednocześnie z dokonaniem obwieszczenia obejmującego te dane albo dokonaniem innej czynności, z którą ustawa wiąże skutek ujawnienia w Rejestrze (art. 9 ust. 1 KRZU). Ujawnianie danych w Rejestrze będzie odbywało się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, w sposób całkowicie zautomatyzowany. Ujawnianie danych nie będzie generowało żadnych czynności po stronie sądu. Ujawnianie danych nie będzie miało charakteru wpisu do Rejestru, ale będzie czynnością techniczną, której dokonanie zostanie zapewnione przez stworzenie określonych funkcjonalności systemu teleinformatycznego. Ujawnianie danych w Rejestrze nie będzie więc odnotowywane w urzędzeniach ewidencyjnych jako odrębny rodzaj sprawy sądowej, z wyjątkiem określonym w art. 10 KRZU. Zgodnie z tym artykułem wniosek zarządcy lub dłużnika sprawującego zarząd własny o to, by obwieszczenie o orzeczeniu o wszczęciu postępowania upadłościowego oraz, w stosownym przypadku, orzeczeniu o powołaniu zarządcy zostało obwieszczone w Rejestrze, złożony na podstawie art. 28 ust. 1 rozporządzenia Nr 2015/848, rozpoznaje sąd upadłościowy właściwy według miejsca położenia oddziału dłużnika w znaczeniu, jakie temu pojęciu nadaje rozporządzenie Nr 2015/848, a jeżeli uzasadniona jest właściwość kilku sądów, wybór między tymi sądami należy do wnioskodawcy. Natomiast wniosek zarządcy lub dłużnika sprawującego zarząd własny o to, by obwieszczenie o orzeczeniu o wszczęciu postępowania upadłościowego oraz, w stosownym przypadku, orzeczeniu o powołaniu zarządcy zostało obwieszczone w Rejestrze złożony na podstawie art. 28 ust. 2 rozporządzenia Nr 2015/848 rozpoznaje Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy. Są to wnioski składane przez zagranicznych zarządców i dotyczą zagranicznych orzeczeń o wszczęciu postępowania upadłościowego. Wpływ takiego wniosku musi zostać odnotowany w urzędzeniu ewidencyjnym. Wniosek rozpoznaje sąd w składzie jednoosobowym, a zarządzenie o obwieszczeniu o orzeczeniu o wszczęciu postępowania upadłościowego oraz, w stosownym przypadku, orzeczeniu o powołaniu zarządcy wydaje się z wykorzystaniem udostępnionego w systemie teleinformatycznym formularza obwieszczenia.

Dział II. Podmiotowy zakres stosowania ustawy

Art. 5. [Zakres podmiotowy]

1. Przepisy ustawy stosuje się do przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 i 1495), jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

2. Przepisy ustawy stosuje się także do:

- 1)⁴ spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, prostych spółek akcyjnych i spółek akcyjnych nieprowadzących działalności gospodarczej;
- 2) wspólników osobowych spółek handlowych, ponoszących odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem;
- 3) wspólników spółki partnerskiej.

Spis treści

	Nb		Nb
1. Przedsiębiorca jako główny podmiot ze zdolnością upadłościową	1	7. Osobista odpowiedzialność wspólników spółek osobowych	7
2. Obowiązek rejestracyjny	2	8. Partnerzy w spółce partnerskiej	8
3. Zdolność upadłościowa innych podmiotów	3	9. Odrębność majątku spółki jawnej od majątku wspólników	9
4. Spółki kapitałowe w organizacji	4	10. Upadłość aktywnego przedsiębiorcy jako konsumenta	10
5. Spółki kapitałowe nieprowadzące działalności gospodarczej	5	11. Charakter prawny zdolności upadłościowej	11
6. Wspólnicy spółek osobowych	6		

⁴ Art. 5 ust. 2 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1655 ze zm. z Dz.U. z 2020 r. poz. 288, ze zm. z Dz.U. z 2021 r. poz. 187), która wchodzi w życie 1.07.2021 r.

- 1 **1. Przedsiębiorca jako główny podmiot ze zdolnością upadłościową.** Przedsiębiorcą w rozumieniu Kodeksu cywilnego jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1 KC, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową (art. 43¹ KC). Jest to najszersza ze znanych polskiemu prawu definicji i mieści w sobie każdy rodzaj działalności wykonywanej w celu zarobkowym, niezależnie od celu, dla którego gromadzi się środki, i niezależnie od tego, czy działalność zarobkowa ma dla danego podmiotu charakter główny czy też uboczny. Obejmuje zatem również fundacje i stowarzyszenia o charakterze *non profit*, jeżeli prowadzą jakąkolwiek działalność przynoszącą przychód, niezależnie od tego, na co zostanie on przeznaczony. Odmienne na ten temat wypowiada się A.J. Witosz: „O zarobkowości nie decyduje faktyczne osiągnięcie zysku, lecz zamiar jego osiągnięcia” (zob. *tenże*, w: A.J. Witosz (red.), Prawo, 2021, art. 5, Nb 2; wyr. SA w Gdańsku z 18.7.2016 r., III AUa 442/16, Legalis; wyr. SA w Lublinie z 30.6.2016 r., III AUa 213/16, Legalis). Istotny jest zatem cel w postaci osiągania zysku, co oznacza, że zdolności upadłościowej nie będą miały organizacje działające na zasadach odpłatności (np. fundacje i stowarzyszenia, jeśli nie prowadzą działalności gospodarczej), które pobierają wynagrodzenie za świadczone usługi, ale to jest kalkulowane dla pokrycia kosztów działalności, a nie osiągnięcia zysku. W mojej ocenie decyduje jednak nie zamiar osiągnięcia zysku, a **prowadzenie** działalności zarobkowej. Organizacje *non profit* nie są przedsiębiorcami, tylko jeżeli ich przychody nie wynikają z prowadzenia odpłatnej działalności, a np. ze zbiórki funduszy. W definicji ustawowej przedsiębiorcy mieści się ponadto zarówno działalność rolnicza, jak i wykonywanie wolnych zawodów. Ograniczenia kręgu podmiotów, do których stosuje się ustawę, zawarto w art. 6 PrUp.
- 2 **2. Obowiązek rejestracyjny.** Odwołanie do definicji z KC powoduje konieczność zastosowania ustawy mimo niedopełnienia przez przedsiębiorcę obowiązku rejestracyjnego. W wypadku osób prawnych problem ten nie występuje, gdyż moment powstania osoby jest związany z faktem rejestracji, w wypadku osób fizycznych tego związku brak, można sobie zatem wyobrazić faktyczne prowadzenie działalności gospodarczej przez lata bez odpowiedniej rejestracji. Normę tę konkretyzuje art. 9 PrUp, gdzie wskazano możliwość ogłoszenia upadłości osoby fizycznej faktycznie prowadzącej działalność gospodarczą – mimo braku wymaganej innymi przepisami rejestracji.
- 3 **3. Zdolność upadłościowa innych podmiotów.** Definicja przedsiębiorcy zawarta w KC nie obejmuje wszystkich wypadków, gdzie ze względów systemowych właściwe jest przeprowadzenie postępowania upadłościowego, stąd konieczne jest jej rozszerzenie w art. 5 ust. 2 pkt 1–3. Ponadto krąg podmiotów objętych ustawą w części dotyczącej postępowania upadłościowego poszerzony został w art. 7 PrUp, gdzie nakazuje się stosowanie ustawy do przedsiębiorców zmarłych w ciągu roku od ich śmierci, wyrejestrowanych z rejestru działalności gospodarczej (art. 8 PrUp), jak i niezarejestrowanych mimo istnienia takiego obowiązku (art. 9 PrUp).
- 4 **4. Spółki kapitałowe w organizacji.** Spółki kapitałowe prawa handlowego w stadium organizacji mają zdolność upadłościową o tyle, o ile są faktycznie przedsiębiorcami, czyli podejmują przed rejestracją czynności odpowiadające definicji prowadzenia działalności gospodarczej. Jeżeli natomiast tylko przygotowują się do jej prowadzenia, to od momentu wejścia w życie 2.5.2009 r., nowelizacji wprowadzonej ustawą z 6.3.2009 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 53, poz. 434), i wykreśleniu tego przepisu art. 5 ust. 3 pkt 1 PrUp, nie mają już zdolności upadłościowej. Po nowelizacji podstawę do przyznania im tej zdolności stanowi bowiem definicja przedsiębiorcy z Kodeksu cywilnego, a zatem faktyczne prowadzenie działalności gospodarczej (zob. także K. Michalak, *Materiałnoprawne i formalnoprawne przesłanki*, s. 15). Powyższe uwagi mają zastosowanie również do prostej spółki akcyjnej w organizacji – nowego typu spółki wprowadzonej do systemu prawnego mocą ustawy z 19.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1655 ze zm.).
- 5 **5. Spółki kapitałowe nieprowadzące działalności gospodarczej.** Ustawa ma zastosowanie do spółek z o.o. i spółek akcyjnych nieprowadzących działalności gospodarczej. Podmioty takie nie mieszczą się w kodeksowej definicji przedsiębiorcy. Mimo to mogą zaciągać zobowiązania, a co za tym idzie – mogą stać się niewypłacalnymi. Mimo zatem że działalności gospodarczej nie prowadzą, stosuje się do nich przepisy komentowanej ustawy. Ustawodawca uznał, że konieczna jest ochrona wierzycieli, którzy mogą dokonywać czynności prawnych odpłatnych z tego rodzaju

podmiotami. Analogicznie, ustawa znajduje zastosowanie także do prostych spółek akcyjnych nieprowadzących działalności gospodarczej, co wynika wprost ze znowelizowanego brzmienia art. 5 ust. 2 pkt 1 PrUp, poszerzającego katalog spółek kapitałowych wyposażonych w zdolność upadłościową, niebędących jednak przedsiębiorcami, o wskazany powyżej nowy typ spółki kapitałowej.

6. Wspólnicy spółek osobowych. Wspólnicy osobowych spółek handlowych ponoszący odpowiedzialność całym swoim majątkiem za zobowiązania spółek to: wszyscy wspólnicy spółki jawnej, komplementariusze w spółce komandytowej i komandytowo-akcyjnej. Nie posiadają oni samodzielnie zdolności upadłościowej, gdyż nie prowadzą działalności gospodarczej w imieniu własnym, ponieważ działalność tę prowadzi spółka, posiadają ją jedynie jako wspólnicy tych spółek.

7. Osobista odpowiedzialność wspólników spółek osobowych. Charakter odpowiedzialności wspólników za długi spółki osobowej określany jest w literaturze mianem solidarności subsydiarnej. W wymiarze praktycznym oznacza to dla wierzyciela konieczność powstrzymania się z egzekucją długów spółki z majątku wspólnika do chwili stwierdzenia bezskuteczności egzekucji względem spółki. W wypadku ogłoszenia upadłości spółki powstaje problem odroczenia na niejednokrotnie bardzo długi czas momentu, w którym bezskuteczność egzekucji zostanie ostatecznie stwierdzona czy to umorzeniem postępowania z braku środków, czy to ukończeniem postępowania po zlikwidowaniu całego majątku bez pełnego zaspokojenia wierzycieli. Jednocześnie każdy z wierzycieli posiada ciągłe skuteczne prawo do domagania się zaspokojenia z majątku wspólnika. Za słuszny należy uznać w tym kontekście pogląd, że w wypadku ogłoszenia upadłości spółki osobowej wierzyciele uzyskują uprawnienie do żądania zapłaty bezpośrednio od wspólników, a w razie braku zapłaty w wyznaczonym wezwaniu terminie mogą zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości – również w przypadku, gdy innych długów poza długami spółki wspólnik nie ma (por. uzasadnienie wyr. z 5.8.2004 r., III CZP 41/04, OSNC 2005, Nr 7–8, poz. 129). W tym zakresie wypada zgodzić się z *J. Kruczałak-Jankowską* (Zdolność upadłościowa, s. 33–36) wskazującą, że ogłoszenie upadłości każdego ze wspólników wymaga ustalenia przesłanek upadłości w odniesieniu do każdego z nich, a nie w stosunku do spółki. Podobnie, z powołaniem na ten pogląd *R. Adamus*: „Ogłoszenie upadłości spółki jawnej (innej osobowej spółki handlowej) nie jest równoznaczne z ogłoszeniem upadłości wspólników takiej spółki” (zob. *tenże*, Prawo, 2021, art. 5, Nb 10). Podobnie *A. Witosz* (w: *A.J. Witosz* (red.), Prawo, 2017, s. 63) stwierdza, że wspólnik spółki osobowej nie jest przedsiębiorcą przez sam fakt pozostawiania członkiem osoby ustawowej i tym samym powołana norma [art. 5 ust. 2 pkt 2–3 PrUp – *P.Z.*] jest konieczna właśnie z uwagi na sytuację, w której wspólnik spółki osobowej nie jest samodzielnie (poza spółką) przedsiębiorcą. Na uwagę zasługuje następujący fragment uzasadnienia post. SN z 7.1.2009 r. (II CSK 411/08, Legalis): „Odrębna zdolność upadłościowa spółki jawnej i jej wspólników wymaga odrębnej oceny spełnienia przesłanek ogłoszenia upadłości. Ogłoszenie upadłości spółki osobowej nie pociąga za sobą ogłoszenia upadłości jej wspólników. Niewypłacalność spółki jawnej nie oznacza jednocześnie niewypłacalności jej wspólników dysponujących osobistym majątkiem, który może stanowić dostateczne źródło zaspokojenia zobowiązań spółki”. Wyrażony tam pogląd zachowuje aktualność także w obecnym stanie prawnym. Jeśli więc wspólnik upadłej spółki jawnej posiada majątek pozwalający na pokrycie zobowiązań spółki jawnej, a wierzyciele nie nalegają na zapłatę, to nie można jeszcze mówić o utracie przez tego wspólnika zdolności do regulowania wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Jeśli zaś wierzyciele wystąpią z roszczeniem także wobec wspólnika spółki jawnej (art. 455 KC w zw. z art. 31 § 2 KSH), to popadnie on w stan niewypłacalności, chyba że w terminie 3 miesięcy uda mu się spieniężyć majątek i pokryć w całości zobowiązania spółki jawnej, za które ponosi odpowiedzialność. Jeśli zaś jest to niemożliwe, to wspólnik ten winien złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości, bo tylko w taki sposób zwolni się z dalej idącej odpowiedzialności za nieterminowe złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości.

8. Partnerzy w spółce partnerskiej. Uwagi odnoszące się do wspólników spółek osobowych ponoszących odpowiedzialność całym majątkiem za zobowiązania spółki mają pełne zastosowanie do wspólników spółki partnerskiej, z tą tylko modyfikacją, że nie odpowiadają oni własnym majątkiem za zobowiązania wywołane osobistą działalnością innych partnerów (chyba że w umowie spółki partnerskiej przewiduje się, że jeden albo większa liczba partnerów godzą się na ponoszenie odpowiedzialności tak jak wspólnik spółki jawnej – art. 95 § 2 KSH).

Przejdź do księgarni →